

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Fraud Risk-Assessments)

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง
อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ค้นหาต้นตอที่แท้จริงได้ยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริต คือ การแก้ไข ปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ และเป็นเจตจำนง ของทุกองค์กร ที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่ง ได้ว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับ ปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการความเสี่ยงในองค์กรจึงได้นำแนวคิดการบริหารความเสี่ยงมาเป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อป้องกันความผิดพลาด ความเสียหาย และความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นกับภารกิจงานในอนาคต โดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล เพื่อลดปัญหาการทุจริตภาครัฐ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่องมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบที่กำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ กำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องจึงได้จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางพื้นฐานในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑.วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๑
๒. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร	๒
๓. กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๒
๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต	๓
๕. ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
๖. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
๗. การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๔
๘. การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง	๕
๙. ระดับความเสี่ยง	๖
๑๐. การประเมินการควบคุมการเสี่ยง	๗
๑๑. แผนบริหารความเสี่ยง	๘
๑๒. การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง	๘
๑๓. จัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง	๑๐
๑๔. การจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง	๑๑
๑๕. การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง	๑๒

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา

สืบเนื่องจากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้ประกาศผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) ประจำปี ๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๐๑ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมิน ทั้งหมด ๑๗๖ ประเทศ ลดลงจากปี ๒๕๕๘ ซึ่งประเทศไทยมีคะแนน ๓๘ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๗๖ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมิน ๑๖๘ ประเทศ ผลคะแนนพบว่า แหล่งการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจมีคะแนนลดลงอย่างมาก ในปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีแหล่งการประเมินที่คะแนนลดลง ทั้งหมด ๔ แหล่งการประเมิน คือ GI (๒๒ คะแนน) WEF (๓๗ คะแนน) PERC (๓๘ คะแนน) และ EIU (๓๗ คะแนน) โดยแหล่งการประเมินที่มีคะแนนลดลงมากที่สุด คือ GI (-๒๐ คะแนน) รองลงมาคือ WEF (-๕ คะแนน) ซึ่งเป็นแหล่งการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ว่าภาคธุรกิจเกี่ยวข้องกับการทุจริตมากน้อยเพียงใดและการสำรวจจากนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศว่าภาคธุรกิจต้องจ่ายเงินสินบนในกระบวนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

เพื่อเป็นการขับเคลื่อนกลไกภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องได้ดำเนินการตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพจน์มิชอบโดยกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพจน์มิชอบในส่วนราชการ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการตรวจสอบ ฝักระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพจน์มิชอบได้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล การทุจริตนอกจากการให้พิจารณาอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ยังมีการทุจริตของงานปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องมีแนวทางการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของทุกภาระงานโดยเฉพาะการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องได้ให้ความสำคัญและถือเป็นนโยบายขององค์กร ด้วยการสั่งการให้มีการวางระบบการประเมิน

ส่วนที่ ๒ ประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายใน ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริต ให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็น การป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมิน ความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณีที่เกิดการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือ หากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

๑.๑ วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร

- ๑) เพื่อลดโอกาสและผลกระทบที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินงานที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้และสามารถควบคุมได้ ตรวจสอบได้อย่างมีระบบ
- ๒) เพื่อกำหนดมาตรการ กิจกรรมในการจัดการความเสี่ยงและมีการติดตามประเมินอย่างต่อเนื่อง
- ๓) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบริหารงานขององค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๔) เพื่อให้บุคลากรได้รับรู้ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการความเสี่ยง สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างเป็นระบบในทิศทางเดียวกันการพิจารณาความเสี่ยงการกำหนดประเด็น

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง มีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

๒. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้งและแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติ ของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยงเป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

๓. กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบตามหลักของ การควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐาน ที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๒ โดยที่ผ่านมา มีการออกแนวทางด้านการควบคุม ภายในเพิ่มเติมอีก ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อปี ๒๐๐๖ เป็นแนวทางด้านการทำรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report – Guidance for Small Public Companies ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ๒๐๐๙ เป็นแนวทางด้านการกำกับติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control ครั้งที่ ๓ ในปี ๒๐๑๓ เป็นแนวทางเพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control – Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี ๒๐๑๓ นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิมของปี ๑๙๙๒ ที่กำหนดให้มีการควบคุม ภายในแต่เพิ่มเติมในส่วนอื่นๆ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่องในภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายในจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะตอบสนอง ความคาดหวังของกิจการในการป้องกันเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริตภายในกิจการ

สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

- หลักการที่ ๑ -องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม
- หลักการที่ ๒ -คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล
- หลักการที่ ๓ -คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน
- หลักการที่ ๔ -องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน
- หลักการที่ ๕ -องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

- หลักการที่ ๖ -กำหนดเป้าหมายชัดเจน
- หลักการที่ ๗ -ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม
- หลักการที่ ๘ -พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต
- หลักการที่ ๙ -ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

- หลักการที่ ๑๐ -ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- หลักการที่ ๑๑ -พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม
- หลักการที่ ๑๒ -ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ ๑๓ -องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ -มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ -มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ ๑๖ -ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ -ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม

ทั้งนี้ องค์ประกอบการควบคุมในแต่ละองค์ประกอบและหลักการจะต้อง Present & Function (มีอยู่จริงและนำไปปฏิบัติได้) อีกทั้งทำงานอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้การ ควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ สำหรับแผนบริหารความเสี่ยงฉบับนี้ จะเน้นตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ องค์ประกอบที่ ๒ หลักการที่ ๘ ในเรื่อง การประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นหลัก

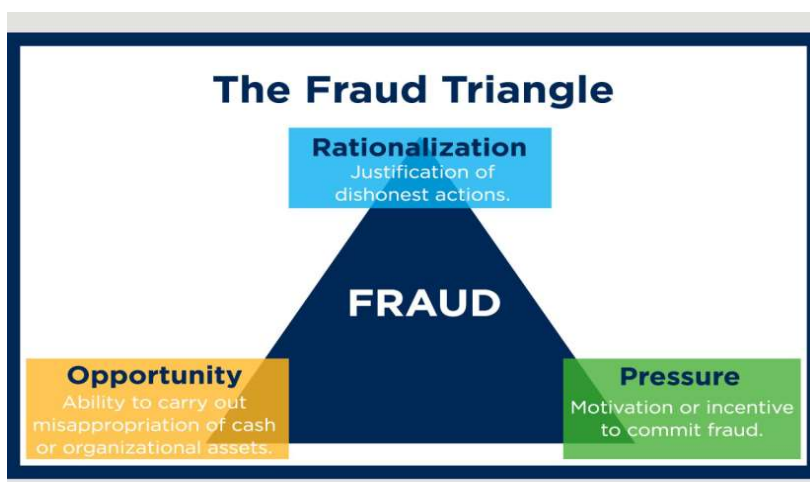
กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

- Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัตียอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก
- Detective : เฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร
- Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนที่พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่ รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริต เข้ามาได้อีก
- Forecasting : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้าในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต(Unknown Factor)

๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือ แรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ ตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

องค์ประกอบของการทุจริต หรือสามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)

๕. ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๕.๑ ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต

๕.๒ ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๕.๓ ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๖. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๙ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การระบุความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕
องค์การบริหารส่วนสองห้อง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ ๑ ตารางระบุความเสี่ยง (Know Factor และ Unknown Factor)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		Know Factor	Unknown Factor
๑	การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว -เจ้าหน้าที่บางรายนำวัสดุอุปกรณ์ของสำนักงานไปใช้ส่วนตัวที่บ้าน และใช้รถยนต์ส่วนกลางในการดำเนินกิจกรรมส่วนตัว	✓	
๒	การยกยอก ค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง -เจ้าหน้าที่จัดเก็บค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวนน้อย โดยให้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดเก็บนอกสถานที่ เตรียมใบเสร็จรับเงิน ออกใบเสร็จรับเงิน รวบรวมและนำส่งเงินล่าช้า ทำให้ใบเสร็จรับเงินสูญหาย และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน	✓	
๓	การเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ -เจ้าหน้าที่บางรายเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด		✓

หมายเหตุ : Know Factor คือ ความเสี่ยงที่เคยเกิด คาดว่าจะมีโอกาสเกิดซ้ำสูง หรือมีประวัติอยู่แล้ว
Unknown Factor คือ ความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามรายสีไฟจราจร)

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สีเขียว	สีเหลือง	สีส้ม	สีแดง
การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว -เจ้าหน้าที่บางรายนำวัสดุอุปกรณ์ของสำนักงานไปใช้ส่วนตัวที่บ้าน และใช้รถยนต์ส่วนกลางในการดำเนินกิจกรรมส่วนตัว		✓		
การยกยอกเงิน ค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง -เจ้าหน้าที่จัดเก็บค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวนน้อย โดยให้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดเก็บนอกสถานที่ เตรียมใบเสร็จรับเงิน ออกใบเสร็จรับเงิน รวบรวมและนำส่งเงินล่าช้า ทำให้ใบเสร็จรับเงินสูญหาย และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน		✓		
การเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ -เจ้าหน้าที่บางรายเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด		✓		

หมายเหตุ : **สถานะสีเขียว**: ความเสี่ยงระดับต่ำ

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถใช้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติควบคุมดูแลได้

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการงานที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคน หลายหน่วยงาน ภายในองค์กรมีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม หรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก คนที่ไม่รู้จัก ไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ ๓ ระดับความเสี่ยง

ตารางระดับความเสี่ยง

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับ ความจำเป็น ของการระวัง	ระดับ ความรุนแรง ของผลกระทบ	ค่าความเสี่ยง รวมจำเป็น x รุนแรง
การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว -เจ้าหน้าที่บางรายนำวัสดุอุปกรณ์ของสำนักงานไปใช้ส่วนตัวที่บ้าน และใช้รถยนต์ส่วนกลางในการดำเนินกิจกรรมส่วนตัว	๒	๒	๔
การยกยอกเงินค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง -เจ้าหน้าที่จัดเก็บ ค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้างจำนวนน้อย โดยให้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดเก็บนอกสถานที่ เตรียมใบเสร็จรับเงิน ออกใบเสร็จรับเงิน รวบรวมและนำส่งเงินล่าช้า ทำให้ใบเสร็จรับเงินสูญหาย และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน	๒	๒	๔
การเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ -เจ้าหน้าที่บางรายเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาตต่างๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด	๒	๒	๔

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินการควบคุมความเสี่ยง

องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้องได้นำค่าความเสี่ยงรวม (ความจำเป็น x ความรุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมการทุจริต ว่ามีระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับคุณภาพการจัดการ (คุณภาพการจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวังในงานปกติ) โดยเกณฑ์คุณภาพการจัดการ จะแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับดี : จัดการได้ทันที ทุกครั้งที่เกิดความเสี่ยงไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์การไม่มีผลเสียทางการเงิน

ระดับพอใช้ : จัดการได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งที่ยังจัดการไม่ได้กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์การแต่ยอมรับได้มีความเข้าใจ

ระดับอ่อน : จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนน้อยการจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่ายมีผลกระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงานและยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

ตารางการประเมินการควบคุมความเสี่ยง

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	คุณภาพการจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
		ค่าความเสี่ยงระดับต่ำ	ค่าความเสี่ยงระดับปานกลาง	ค่าความเสี่ยงระดับสูง
การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว -เจ้าหน้าที่บางรายนำวัสดุอุปกรณ์ของสำนักงานไปใช้ส่วนตัวที่บ้าน และใช้รถยนต์ส่วนกลางในการดำเนินกิจกรรมส่วนตัว	พอใช้	✓		
การยกยอกเงินค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง -เจ้าหน้าที่จัดเก็บ ค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวนน้อย โดยให้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดเก็บนอกสถานที่เตรียมใบเสร็จรับเงิน ออกใบเสร็จรับเงินรวบรวมและนำส่งเงินล่าช้า ทำให้ใบเสร็จรับเงินสูญหาย และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน	พอใช้		✓	
การเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาตต่างๆ -เจ้าหน้าที่บางรายเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาตต่างๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด	พอใช้	✓		

ขั้นตอนที่ ๕ แผนบริหารความเสี่ยง

กรณีหน่วยงานทำการประเมินการควบคุมความเสี่ยงในตารางที่ ๔ ไม่พบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง เลย แต่พบว่าความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับต่ำ หรือ ค่อนข้างต่ำ ให้ทำการจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงในเชิงเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต

ตารางแผนบริหารความเสี่ยงในเชิงเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน
การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว -เจ้าหน้าที่บางรายนำวัสดุอุปกรณ์ของสำนักงานไปใช้ ส่วนตัวที่บ้าน และใช้รถยนต์ส่วนกลางในการดำเนิน กิจกรรมส่วนตัว	๑. จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินของราชการ ๒. สร้างจิตสำนึกในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม ๓. จัดทำ คู่มือการใช้ทรัพย์สินทางราชการ องค์การ บริหารส่วนตำบลสองห้อง
การยกยอกเงินค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง -เจ้าหน้าที่จัดเก็บ ค่าภาษี ที่ดินและสิ่ง ก่อสร้าง จำนวนน้อย โดยได้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มวาง แผนการจัดเก็บนอกสถานที่ เตรียมใบเสร็จรับเงิน ออกใบเสร็จรับเงิน รวบรวมและนำส่งเงินล่าช้า ทำให้ ใบเสร็จรับเงินสูญหาย และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน	๑. แจ้งผู้เสียค่าภาษี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ให้มา ชำระที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบล ๒. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการ ทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ๓. ดำเนินการจัดหาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เพิ่มหรือ มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้อื่นมาช่วยปฏิบัติงาน
การเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ในการ ขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ -เจ้าหน้าที่บางรายเรียกรับเงิน หรือประโยชน์ ตอบแทนอื่น ในการขออนุมัติ หรือขออนุญาต ต่างๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด	๑. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแผนผังขั้นตอนการ ปฏิบัติงานให้ละเอียดชัดเจน และเผยแพร่ให้ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติ ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ๒. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการ ทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

ตารางการจัดรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

ที่	มาตรการป้องกันความเสี่ยง ผลประโยชน์ทับซ้อน	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สถานะความเสี่ยง		
			เขียว	เหลือง	แดง
๑	๑.จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินของราชการ ๒. สร้างจิตสำนึกในการแยกแยะ ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ๓.จัดทำคู่มือการใช้ทรัพย์สินทางราชการ	๑. ห้องเก็บพัสดุมีที่สำหรับเก็บพัสดุ ไม่เพียงพอ ๒. บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือ รับรู้ถึงวิธีการในการขอยืมใช้ ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	✓		

ที่	มาตรการป้องกันความเสี่ยง ผลประโยชน์ทับซ้อน	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สถานะความเสี่ยง		
			เขียว	เหลือง	แดง
๒	๑.แจ้งผู้เสียค่าภาษีที่ดินและสิ่งก่อสร้างให้มาชำระที่ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบล ๒.ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ๓.ดำเนินการจัดหาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เพิ่มหรือมอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้อื่นมาช่วยปฏิบัติงาน	๑.ผู้บังคับบัญชาขาดการควบคุมอย่างใกล้ชิดไว้ว่างใจ ๒.ขาดการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่าง การรับเงินและรวบรวมเงิน ๓.เจ้าหน้าที่มีปัญหาทางการเงิน	✓		
๓	๑.จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ละเอียดชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน ๒.ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด	๑.การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นการอนุมัติอนุญาตไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ	✓		

เพื่อติดตามการเฝ้าระวัง เป็นการประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารความเสี่ยงของขั้นตอนที่ ๕ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการสร้างตะแกรงดัก เพื่อเป็นการยืนยันผลการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยการแยกสถานะของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตต่อไป ออกเป็น ๓ สี ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง สีแดง ดังนี้

สถานะสีเขียว (ยังไม่เกิดการเฝ้าระวังต่อเนื่อง): ไม่เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยง ยังไม่ต้องทำกิจกรรมเพิ่ม

สถานะเหลือง (เกิดขึ้นแล้วแต่ยอมรับได้) : เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยงแต่แก้ไขได้ทันทีตามมาตรการ/นโยบาย/โครงการ/กิจกรรมที่เตรียมไว้แผนใช้ได้ผล ความเสี่ยงการทุจริตลดลง ระดับความรุนแรงน้อยกว่าระดับ

สถานะสีแดง (เกินกว่าการยอมรับ) : เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายแก้ไขไม่ได้ควรมีมาตรการ/นโยบาย/โครงการ/กิจกรรมเพิ่มขึ้นแผนใช้ไม่ได้ผล ความเสี่ยงการทุจริตลดลง ระดับความรุนแรงน้อยกว่าระดับ ๓

ขั้นตอนที่ ๗ จัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง

ตารางจัดทำระบบความเสี่ยง

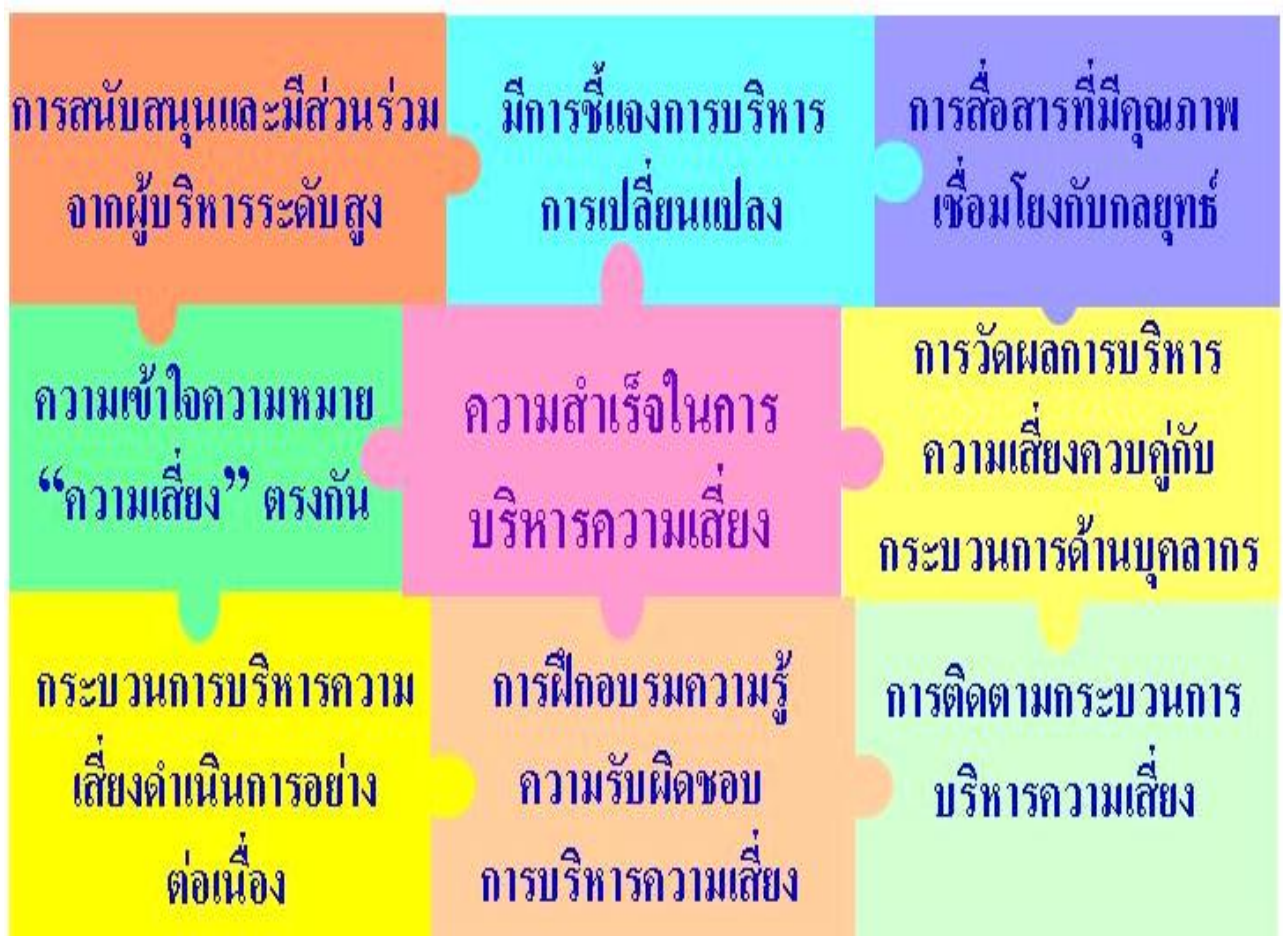
ที่	มาตรการป้องกันความเสี่ยง ผลประโยชน์ทับซ้อน	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สถานะความเสี่ยง		
			เขียว	เหลือง	แดง
๑	๑. จัดทำทะเบียนคุณทรัพย์สินของราชการ ๒. สร้างจิตสำนึกในการแยกแยะ ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ๓. จัดทำคู่มือการใช้ทรัพย์สินทางราชการ	๑. ห้องเก็บพัสดุมีที่สำหรับเก็บพัสดุ ไม่เพียงพอ ๒. บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือ รับรู้ถึงวิธีการในการขอยืมใช้ ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	✓		
๒	๑. แจ้งผู้เสียค่าภาษีที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ให้มาชำระที่ทำการ องค์การบริหารส่วน ตำบล ๒. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตาม การทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่าง เคร่งครัด ๓. ดำเนินการจัดหาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ เพิ่มหรือมอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้อื่นมาช่วย ปฏิบัติงาน	๑. ผู้บังคับบัญชาขาดการควบคุม อย่างใกล้ชิดไว้วางใจ ๒. ขาดการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่าง การรับเงินและรวบรวมเงิน ๓. เจ้าหน้าที่มีปัญหาทางการเงิน		✓	
๓	๑. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแผนผัง ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ละเอียด ชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติให้เป็น แนวทางเดียวกัน ๒. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตาม การทำงานอย่างใกล้ชิดและกำชับให้ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่าง เคร่งครัด	๑. การพิจารณาตรวจสอบและ เสนอความเห็นการอนุมัติอนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ	✓		

ขั้นตอนที่ ๘ การจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง

ขั้นตอนสุดท้ายของปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง คือ การกำหนดวิธีที่เหมาะสมในการติดตามการบริหารความเสี่ยง

การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

๑. การรายงาน และสอบถามขั้นตอนตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง
๒. ความชัดเจนและสม่ำเสมอของการมีส่วนร่วม และความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง
๓. บทบาทของผู้นำในการสนับสนุน และติดตามการบริหารความเสี่ยง
๔. การประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

ข้อจำกัดของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

การบริหารความเสี่ยงขององค์กรทั่วไป ที่มีประสิทธิภาพไม่ได้มีกำหนดไว้ว่าวิธีการใด จะเป็นการออกแบบและการปฏิบัติที่ดี การบริหารความเสี่ยงเป็นเพียงหลักประกันอย่างสมเหตุสมผลให้กับคณะกรรมการและผู้บริหารองค์กรในการที่จะบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้บรรลุผลสำเร็จ

ขั้นตอนที่ ๙ การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง

ตารางแบบรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง

ผลการดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงการทุจริต ขององค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ..... (รอบ ๖ เดือน)

ชื่อโครงการ/กิจกรรม	(โปรดระบุถ้ามี)
ประเด็น/ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน	
เหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น	
มาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต	
ระดับความเสี่ยง	
สถานการณ์ดำเนินการจัดการความเสี่ยง	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ เฝ้าระวัง และติดตามต่อเนื่อง ☐ เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์ ☐ ต้องปรับปรุงมาตรการการป้องกันการทุจริตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ☐ เหตุผลอื่น ๆ
รายละเอียดข้อมูลการดำเนินงาน	
ตัวชี้วัด	
ผลการดำเนินงาน	
ผู้รายงาน	
สังกัด	
วันเดือนปี	